

HRVATSKA RIJEČ

Pređplatna ciena: na godinu K 12. — Za p6 godine K 6. — Za Sibenik na godinu donosanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. — Oglasi tiskaju se po 12 para pehit redak ili po pogodbi. — Priobrena pisma i zahvatle tiskaju se po 20 para po pehit redak. — Netranikana pisma ne primaju se. — Rokopisi se ne vraćaju.

Izlazi sriedom i subotom

Na razmišljanje onima, kojih se tiče.

Ako smo ljudi, pa pripadali kojoj god stranci, moramo priznati, da se razlozi, po kojima predlog trojice pravaša pošlaje neoborivim temeljem naše narodne politike, ne ostanaju na pustim željama ili praznim nagovještanjima, nego na činjenicama, koje se od nikoga i nikako više promijeniti ne mogu.

Sudbine Bosne i Hercegovine istovjetna je za sva buduća vremena s našom ne samo u nekoliko su i one sastavni dio habsburške monarhije, nego i u koliko se i nad njima vladati suslav gospodstva Magjarskoga i Njemačkoga, kao i nad našim zemljama. Ova sudbina dakle može biti drugačija, ako se bude razvijala bez našeg naroda, a može biti drugačija, ako na nju bude utjecao cijeli narod sa svom svojom snagom opirući se protivivima tudnjacima. Kakva bi ona bila u jednom, a kakva u drugom slučaju, i naslo je predviditi.

Predlog trojice pravaša, kako je poznato, ide za tim, da cijeli naš narod, bez razlike strana, vjera i posebnih narodnih osobina, kao cjelina utječe na svoju sudbinu.

Može li se razumno tko tomu protiviti, ako vjeruje u svoj narod, ako želi dobra svom narodu, sebi, svojoj domovini?

Očito je, da ne može, jer je sigurno, matematički stalno, da bi narod — od kojih sedam milijuna — mogao prisiliti vlastodržca na izvršavanje njegove volje, te da bi se nakane Njemaca i Magjara izjavile pred sustavnim njegovim otporom. Tko bi se trajno mogao oprijeti volji tako brojnog naroda u ustavnoj državi? Koja vlada bi se mogla protiv njemu trajno održati? Koja vlada bi se u obće mogla naći, da bi htjela do skrajnjih granica iskušavati u ustavnoj državi ustreljenje naroda, u kojem su sve domaće stranke složne prema silovitij vladavini?

Ja držim, da nema te mogućnosti, da bi tko mogao nad narodom našim trajno vladati samovoljno i apsolutistički, kad bi svi mi htjeli, da se nad njim ne smije vladati, nego kako nam to ugovori i prisjega zakonitih vladara zadržuju. Dakle prvi i glavni uvjet uspjeha je volja cijeloga naroda, ili barem ogromine većine njegove.

Ovo je tako jasno i tako brzo i logično, da ne treba za to gubiti rieči. A brzo i logično je također, da bez složnog iztupa cijelog naroda, ni čemo ostati gdje smo i padati pače sve to dublje u svakom narodnom pogledu. Pružati dokaza za ovu tvrdnju mislim da ne treba, jer se vidi što vlastodržci s našim narodom rade i što su naučili. Tko nije slijep i tko još ima mrva razuma uvidja, da oni gledaju, kako da nas još jače priklone i razdielne te razgovijene gospodarstveno posve izrabe i konačno narodnostno unište.

A kad predlog nas trojice gadja uprav prema cilju, da se naime ovakovim za nas pogubnim, neprijateljskim nakanom odapremo svi, koji smo spojeni zajedničkim zemljištem, zajedničkim i istovjetnim narodno-gospodarstvenim životom, ja ne vidim uzroka radi kojeg bi se pravi predstavnik našeg naroda mogao u današnjim okolnostima protiviti našem predlogu.

Do čijer mogao se bilo pravom ili krivo opirati onaj dio naroda, koji hoće da se zove srbskim i muslimanskim imenom, jer se mogao makar i uzaludno još nadati svojem pripojenju Srbiji ili Turskoj, ali od kad je ta pripadnost konačno i međunarodno riješena, ni ovaj narod ne može se našim predlogu razumno opirati, nego i on mora nastupiti da složno s ostalom većinom naroda postigne sve, što mu nezavisna hrvatska država može dati. A dala bi mu bujni narodno-gospodarstveni život, svoje državno nezavisno gospodarstvo, slobodu posvemašnjeg razvika u pogledu kulturnom i vjerskom, ravnopravnost pisma, uporabu zastave i zaštitu svega što on smatra svojim i svetim; dakle, dala bi mu sve, na što kao slobodan građanin u slobodnoj državi ima pravo.

Nu nezavisna Hrvatska dala bi i kraljevini Srbiji neprocjenivu pomoć, jer bi se na bedem hrvatski morala ustaviti ona ruka, koja drži prikovanu Srbiju u zlasnom zagrljaju, koji joj priči propašću.

A kad je ovako, kad naš predlog, to jest, ide u prilog i onim Srbima, koji su kod nas, kao i onima u kraljevini, zašto bi se oni mogli opirati zajedničkom radu, da svi, složno, uz krsimo starodavnu kraljevinu Hrvatsku, koja i po prirodnom i po državnom pravu čeka na svoju zakonitu uzpostavu?

Posle svega što se dogodilo, i posle nego im se još prije sa strane Hrvata došlo u susret do skrajnjih granica, opirati se ovakovoj zajedničkoj radnji bio bi zločin veći zajeđe nad svojim narodom i domovinom.

Nu zato, isti zločin počinjaju i oni, koji nastoje da radimo za Hrvatsku na način, koji bi onemogućivao svaki zajednički rad cijelog naroda; svi oni, koji traže, bratoubijačko uništenje jedne ciele trećine našega naroda, koji se zove srbskim imenom.

Prema tomu svi oni, koji se opiru predlogu trojice pravaša, radi tobožnjeg popuštanja Srbima, ne čine drugo, nego služe vlastodržcima kao orudje protiv svojoj domovini, jer vlastodržci traže od nas njihovih fiktivnih robova, da se koljemo radi stvari, koje isti naši današnji gospodari Srbima dajuju, priznavaju i čak, u ime Srba, nami Hrvatima nameću, samo da se sve to više razdvajamo.

Tko tu igru ne vidi slijepac, je, a tko u ime naroda tu igru hvali i usvaja, da nas, nakon što je sudbina Bosne i Hercegovine zapečaćena, zločinac je protiv ujedinjenju i slobodi naše domovine. Jer u Bosni i Hercegovini je većina tu, koja bi, uz te okolnosti, za stalno i pravom volila da žive o sebi nego sa Hrvatskom. Volila bi biti tobož autonomna nego sa Hrvatskom u istinu tlačena.

A za tim, kako je poznato, vlastodržci i idu, da tako urede, kako oni zaudu, najprije nas, pa Bosnu i Hercegovinu; Hrvate, Srbe i Muslimane redom.

Ova igra vlastodržaca je tako očita, da je uprav čudo, kako može biti kod nas ljudi, koji nasjedaju u tudjinskih plaćenicima, kojima zadaća da nas drže u ovom sužanjnom stanju. Čudno je da ne vide, da se sve pripravlja da postanemo plienom; bivaški i na pola, između Magjara i Njemaca. Čudno je da ne vie, kako nas se mami i obmamjuje tudjinskom pomoći i garancijam samo za to, da ne uzognemo razmišljati o svojim poslima i da ne dodjemo tako do spoznaje, da je našim stanju jedini izvor pomoći i jedina garancija složan izstup cijeloga naroda.

U istnu predlogu trojice ovakovi navjence, koji slušaju plaćenike, mogu pripraviti, jer u njemu nema ni senke kakovoj tudjinskoj pomoći, kakovim tudjinskim garancijam; on računava nego samo na svijest, i snagu naroda i na pobjedu njegovih prava prirodnih i državnih; on se oslanja samo na narod, koji se ina suprotstaviti svakom tudjinskom gospodstvu.

Dakle prema naravi samog predloga, mogu biti protiv njemu samo oni, koji se u snagu našeg naroda ne pouzdavaju, i oni koji bilo radi nepouzdanja, bilo radi osobnih probitaka za ziru od borbe protiv vlastodržcima.

Ovakovih kukavaca i slijepaca, ina u našem narodu dosta, a najgore je što većina njih hoće da prolazi pod krinkom radikalnog otacbeništva, dok u istinu nisu nego samoživci i sluge sustava.

Ovakovih ima koji očekivaju poboljšanje naših prilika od prilagodjivanja želji Magjara; ima ih koji tu pomoć očekuju od Njemaca; ima ih koji nastoje držati i s jednima i s drugima, prema prilikam, podržavajući nosioce sustava i služeći im u svemu.

djinskih, koji tu vlast dajuju samo svojim pouzdanim slugam, a oteraju ih čim im postaju neprični? Što je drugo takova borba za vlast iz ruku tudjinskih nego uništavanje narodne energije, razdvajanje narodnih sila?

Ali da, tudjinac je takovim pružio garancija, da će im ipak biti od pomoći za narodnu stvar, za ujedinjenje i slobodu, ako mu samo posluže uzdržavajuć vladu njihovog pandura, razjarajuć pučanstvo, razdvajajuć narodne sile.

I to ih na poslu. Najgora tiranija dobiva pomoćnike; Madjar nesmetano gospoduje i širi se, među se vlastodržcima na razpoložene te gije; za Hrvate je pripravio ubojno tane; sluge dobivaju nagradu u golovom, a navjenci u varavnom obećanju garancija za narod.

A garancije su slijedeće: Habsburška monarhija je mogla i kralj hrvatski je trebao pripojiti Bosnu i Hercegovinu kraljevini Hrvatskoj, koja jedina na njih ima pravo; bez pretrpihi užasni bojkt, bez potrošiti na stotine milijuna kruna za ratne pripreme, bez stvarati budućih ljudi neprijatelja, kao što je Rusija, ali za to bi ona bila morala u istinu od Hrvatske stvoriti kraljevinu. A ona ne samo da to nije htjela, nego je pritisnula čim je jače mogla tu jednu madjarsku satrapiju i metnula na kokcu i mir cijeloga svijeta i vlastiti svoj obstanak samo da ne bude u međunarodnom životu kraljevine Hrvatske.

Ovo su činjenice, koje ne mogu pobiti sluge sustava, koji zavaravaju naš narod izpraznostima samo za to, da se ne dade na jedini uspjehni politički rad, kako su to htjeli trojica sa svojim predlogom.

Ovo su činjenice, koje dokazivaju, da su pripravatelji našem predlogu varalice naroda; služnici vlastodržcima, koji su dotle išli da su krivotvorili, izmišljali, klevetali samo da mogu osvojiti akciju, koja ide, uzprkos protivlja vlastodržaca, za uzpostavom kraljevine Hrvatske.

Činjenice su to, koje dokazivaju, da kod nas ima još i plaćenog i dobrovoljnog roblja.

Nego o tom drugi put.

Dr. M. D.

Wekerleov govor i Frankove garancije.

Magjarski ministar predsjednik dr. Wekerle, onaj sretnik, koji je imao čast 5 sati u četiri oka s Frankom razgovarati, te mu tom prigodni za uspomenu dao mjesto Wekerle-promise, Wekerle-garancije, odgovorio je na interpelacije Rakovskog i Bathyanija o sukobu sa Srbijom i jugoslavenskom pitanja.

Iz Wekerleovog govora probučujemo ovdje samo ono, što se na Hrvatsku odnosi.

Što se pak tiče opazaka o jugoslavenskoj propagandi i o osnutku jedne jugoslavenske države u monarhiji, reče dr. Wekerle, to mogu najodlučnije izjaviti, da će nam naša politika ostati kakova je bila i da ne čemo pod kakovim uvjetom dopustiti stvaranje takove države u našoj zemlji, niti unutar naših granica. Ovakovim nastojanjima mi čemo se vazda opirati, pojavila se ona unutar ili izvan naše monarhije. Moguće kazati, da u tom pravcu danas postojeći i bez sumnje i u buduću neoktrorno sačuvanim dualistički organizam monarhije pruža podpunu sigurnost. (Sada razumijete zašto dr. Frank neda dirati u program od 1894., kojim je ukovirio Hrvatsku ne u monarhiju, već u njezin dualistički organizam, u Magyarország.)

Poslie je gof Bathyanij bavio Wekerleovim odgovorom, pa se i on dotakao Hrvatske, govoreći o sanjama Jugoslavena, koje da se očituju na dva načina: prvi u nastojanju da se oko Beograda okupe svi južni Slaveni u jednu državu pod srbskom supremacijom, drugi u nastojanju, da se Istru, Kranjsku, Hrvatsku, Slavoniju, Dalmaciju, Bosnu i Hercegovina okupe u jednu državu sa hrvatskom supremacijom i sa središtem u Zagrebu. (Glasoviti Tako je! Lueger! Starčević!)

Ova su nastojanja jednako pogibeljna nastajni i monarhiji, a najviše ugarskom državnom jedinstvu.

Polonyi: Imaju oni prijatelja u Beču.

Bathyanij: Pozivlje za to vladu i sve faktore da složnom silom porade i protiv vevhrvatskoj propagandi.

Savez jugoslavenskih štedionica.

Novčani zavodi u Austriji predstavljaju ogromne svote. Po zadnjim podacima bilo je u Austriji 611 štedionica, 6375 zadruga i 79 banki. Štedionice imale su imetak od 4748 milijuna, zadruge 1454 a banke 426 milijuna.

Osobito snažno razvija se u Austriji zadrugarstvo. Na našem jugu imamo već dosad preko 1000 zadruga. Naše zadrugarstvo razpolaze s velikim svotama i dobro je uređeno. Napreduje vrlo lipo, solidno je i još će se više razviti. Uredjaj sam praktičan je i zaista društven, a što je glavno, zadruge u slovenskim zemljama i slovenskim su rukama. U tom pogledu Slovenci su zaista samostalni i neodvisni.

I u Hrvatskoj ima zadruga, ali te nisu uređene onako kao slovenske. Zadruge u Hrvatskoj samo su pokrajinske podružnice one središnje, koja ima svoje sjele u Budimpešti, a u rukama je Magjara. Knjigovodstvo i blagajništvo za sve hrvatske podružnice obavlja se u Budimpešti, zato Magjari sami bez ikakvog sudjelovanja Hrvata daju šebi vjeršije i zajmove; i ako Magjari ne imaju u Budimpešti niti pojma o unutarnjim prilikama u Hrvatskoj, ipak daju oni zajmove i seljacima. Sav se hrvatski novac skuplja u budimpeštanskoj blagajni, te hrvatske podružnice ne imaju nikad nikakovu jasnoću o svom novčanom stanju.

Sad je pripojena k našoj državi Bosna i Hercegovina. U Sarajevu osnovala se poljodjelska i trgovinska banka. Tu banku imaju u ruci Magjari, a osnovali su ju oni samo zato, e bi po Bosni i Hercegovini osnivali zadruge, koje neće biti ništa drugo, do li pokrajinske podružnice magjarske banke. Prema tome bosansko-hercegovačko zadrugarstvo ne će biti ni u hrvatskim ni u srbskim rukama.

Nu, kako je sa štedionictvom na našem slavenskom jugu? Dobro i slabo. Slovenske štedionice razvijaju se same sobom dobro. Svaka od njih radi za se. Ne imaju nikakove poduzetnosti, ali puk je ipak vrlo svjestan i stvaran, te podupire slovenski štedionički uređaj. Dakako, ne može se zatajiti, da na slovenskom ozemlju ima i mnogo njemačkih utakmičkih štedionica, koje imadu više imetka, no li sve slavenske štedionice, koje zastupaju više od 95% pučanstva. Takove njemačke štedionice postoje u Ljubljani, Kočevju, Celovcu, Bjeffaku, Celju, Mariboru, Pljuju, Ormužu, Brežicama itd.

Iz istov razmjera li privrnosti postali su u Češkoj štedionički savezi. Češke štedionice stupile su na jednu, a njemačke na drugu stranu. Tako su nastala dva jaka uređenja od izvanredne potrebe; ove se međusobom takme i svaka ima od njih svoj narodni cilj. To se vidi najbolje iz godišnjih zaključaka, koji govore, kako češke štedionice podpomažu češka, a njemačke svoja poduzeća.

Slovenskih, odnosno jugoslavenskih štedionica ima ihlepo broj i još uvijek stvaraju se nove. To je dobro. Slovenskog novca toliko je da Slovenci lako s njime upravljaju. Koristi slovenskih štedionica skupne su. Sve su slovenske štedionice obćinski uređaji. Sve imaju istu prodirati u strogo narodnu cilj. Nužno je dakle, da se one sve udruže za skupne ciljeve. Zdrudjenje može biti izprvice idealno, ali i idealnošći poroditi će se realnost sa koristim gospodarstvom posljedica.

Štedionice danas su jedine, koje su tako rekne već vanjske pregledbe, dakle i bez nudštenje. Č. k. kotarski poglavari imadu doduše nekakav nadzor nad štedionicama, ali taj je bezstrukovne važnosti. Ti kotarski poglavari ili povjerenici dolaze na sjednice upravnih odbora, prisluškivaju ondje, kako se daju hipotekarni zajmovi, ali pregledali nisu još nijedne knjige, jer ne mogu, jer ne imaju strukovnog znanja. Obćinska vjeća imaju kod razmjera (bilanca) posljednju rieč, ali znaju, da ona potvrde samo ono, što im se predložilo. Zato treba pobrinuti se, da štedionice dobivaju strukovnog izobraže-

nog nadzornika. Taj bi nadzornik bio sveža, koja bi spajala štedionice međusobno, oživljala ih i budila na pokrok. A da se pobudjuje čuvstvo za štednjom, zato jesu baš domađe štedionice, nu upravo tog modernog zavedenja i drugih, čuvaju se štedionička ravnotežja, i to za to, što ne ima čovjeka strukovnjaka, koji bi ih o tom poučavao.

Dalnja posljedica štedioničkog uredjaja (organizacije) bila bi, da bi se za naš slavenski jug osnovala središnja banka svih štedionica. U nutarnjem svom biću morale bi štedionice ostati jednake, to jest nepromienljive, a to dolje, dok budu upravljale velikim svotama sirotinjskog (pupilarnog) novca, ali nešto bi se ipak pomladile. Nu, baš to je svrha svakog uredjaja, da postupice napreduje i da tako zadovoljava novim i rastućim potrebama. „T. L.“

Svršetak krize.

Posle šest mjeseci toli uznemirujućih trzavica napokon svršava kriza, koju je barun Aehrenthal izazvao, nu, i to se mora reći, sretno izveo. U zadnje doba mislilo se je, da se neće moći spor između naše monarhije i Srbije mirno riješiti radi silnih komplikacija, koje su biti nastale. No dva događaja promienili tako situaciju, da je kriza bila odmah riješena, naime bezuvjetno priznanje aneksije sa strane Rusije i odreknuće knjaževstva Gorgija. Što je Rusiju sklonilo da je iznenada Srbiju napustila i da paze priznala aneksiju bezuvjetno odielivši se u nazoru i od Francuzke i Englezke teško je reći, no nije najmanje tome uplivalo određito držanje Njemačke osobito u zadnje vrijeme. Posle tih događaja rješenje je postalo formalna stvar, koju su i brzo izveli.

Dalje se se konferencija vlasti sastati nezna se. Svršetak krize znači veliki uspjeh Aehrenthalov, premda sada svi nastoje da zasluže za rješenje od sebe odvrte, Monarhija dobija Bosnu i Hercegovinu, otkrvaš se prava na Novi Pazar i na pomorski nadzor nad crnogorskom obalom, a svišve plaća Turskoj 55 milijuna.

Kriza je riješena. I mi izrazujemo naše zadovoljstvo, što se je mogla riješiti bez krvi. No ako je vanjska riješena, nije samo aneksijom sve uređeno. Mi očekujemo i rješenje unutarnje, rješenje hrvatskog pitanja, koje bi moglo monarhiju od velike koristi biti. No radi postupka prema nami i obveze, koju monarhija ima prema Njemačkoj, posle njezinog držanja za vrijeme krize moramo biti spravni na dalnja prognošta, koja se već i u Njemačkoj i očekuju. „Očekujemo podupiranje njemačkog življa u Austriji“ doviknuše u njemačkom parlamentu i taj poklik nam nuti zadovoljstvo rad mirnog rješenja konflikta.

Političke vesti.

Zasjedanje carevinskog vijeća iza Uskrsa. Po jednoj vesti u „Nar. Listu“ namjerava se zastupničku kuću opet dne 20. travnja sazavati, ako kroz to vrijeme ne dođe do kakvih ratnih zapletaja. Na dnevnom redu prve sjednice iza uskrsa birti će zakonska osnova o radnom vremenu trgovačkih pomoćnika. U ovom zasjedanju ima da se rieši zakonska osnova o aneksiji, redoviti proračun za g. 1909. i socijalno osiguranje.

Demisija ugarskoga kabineta. Doznaje se, da će se ugarski parlament 16. travnja, kad se imade zasjedanje posle uskrasnih praznika nastaviti — naći pred demisioniranim kabineto. Povod će demisiji biti bankovno pitanje, jer Austrija ne će ni pod koji uvjet pristati na uredjenje kartelne banke. Odmah posle uskrasnih

blagdani poče će ministar Košut u Beč, gdje će konferirati sa ministrom predsjednikom baronom Bienerthom i ministrom financija vitežom Bilinskijem. Tom će zgodom saobiti ministar Bilinski Košutu stanovitiš austrijske vlade, koji će konačno odkloniti ideju kartelne banke. Na to će izaći ministar Košut sa zahtjevom podpune samostalne banke, koji će zahtjev biti jednako kao i onaj prvi predlog odklonjen. Na to će nefaljeno uzsljediti demisija čitavoga kabineta i pasti obveza na neodvisnu stranku, da stvori samostalnu vladu. U tom će se slučaju još riešiti bankovno pitanje na dualističkom temelju — pa je pitanje, da li će se s time stranka i zadovoljiti.

Hrvatsko pitanje. Kadgod je Madjarima nešto vruće no obično, bilo da ih taru domaće razmirice, bilo da ih potisne Beč — pa trebaju hrvatske pomoći, odmah naglašuju da će riešiti hrvatsko pitanje, koje već četrdeset godina riešavaju, ali ga nikako ne mogu da rieše. Sa tim laskavim obećanjem izlaze Madjari i opet veleć, da madjarska vlada vodi ozbiljna računa o tom, da iza riešenja izborne reforme i bankovnog pitanja predje i na rješenje hrvatskog pitanja. No tko uoči kritični položaj u Ugarskoj — taj zna koliko mu je držat do ovog izpraznog obećanja — pak zato nije ni vredno, da se njim dalje bavimo.

Zatvorena granica monarhije prema Crnoj Gori. Javljaju iz Kotoru: U gradu osvanula je na zidovima kuća obznana c. k. kotarskog poglavarstva u Kotoru, kojom se daje na javno znanje, da se zatvara granica između naše države i Crne Gore, a da je dozvoljeno ići iz Dalmacije u Crnu Goru samo onim osobama, koje imaju legitimaciju vojničkog zapovjedništva u Zadru ili zapovjedništva ratne luke u Kotoru. Iz Crne Gore u našu državu smiju samo oni, koji imaju pašov vidiran od austro-ugarskog poslanstva na Cetinju.

Povlačenje četa iz Bosne i Hercegovine. Javija se službeno: Po svoj prilici još će se ovaj tjedan odrediti sve mjere, da se iz Bosne povuku pričuvnici. Ujedno će se odrediti sve potrebno, da se odštete obitelji pod oružje pozvanih pričuvnika i doknadnih pričuvnika. Te će se obitelji točno o tom obavieštiti, što im je činiti, da mogu polučiti pripadajućim odštetu.

Austro-srbski trgovački ugovor. Za trgovački ugovor pokazuje se puno više interesa no za politička pitanja. Trgovina Srbije izkazat će počam od 1. travnja manjak od 100 hiljada dinara mjesečnih, jer toliko iznosi izvoz svježeg mesa u Austro-Ugarsku i preko nje. Ugovor sa najvećim pogodnostima znači za Srbiju najmanju pogodnost, jer po njemu odpada izvoz mesa, koji je u zadnjem ugovoru makar i konjigentant Srbiji bio priznat. Srbija može privoliti samo produljenje današnjega ugovora. Carinskom se ratu 1. travnja izbjeći ne može, jer bi se pod sadašnjim okolnostima s predlogom o trgovačkom ugovoru trajalo najmanje 10 dana.

Srbska nota. Srbski poslanik Simić predao je na 31. III. ministru izvanjskih posala barunu Aehrenthalu ovu notu: „S obzirom na prijašnju notu srbske vlade austrijskoj vladi 14. o. m. j. i da bude uklonjen svaki nesporazum, koji bi mogao nastati, srbski je poslanik dobio nalog, da bečkom ministarstvu izvanjskih posala podade sljedeća razjašnjenja: Srbija priznaje, da gotovom činjenicom, što je stvorena u Bosni, nije se u njena prava dirnulo i da će se po tome prilagoditi odlukama, što će vlasti prihvatiti glede članka 25. berlinskog ugovora. Dok Srbija sluša savjete velikih vlasti, ona se obvezuje, da će napustiti svoje protestovanje

i ispiranje, što je označivalo njeno držanje prema aneksiji još od prošlog oktobra. Ona se dalje obvezuje, da će promieniti pravac svoje današnje politike naprama Austriji, te da će s ovom u buduće živjeti u prijateljskim odnosima. Prama ovim izjavama i s pouzdanjem u mirne namjere Austro-Ugarske, Srbija će svesti svoju vojsku, što se tiče organizacije, razmjешtenja efektivnog stanja, na stanje, kakovo bijaše u proljeću 1908. Ona će razoružati i odpuštiti dobrovoljce i bande, te će zabraniti, da se na njenom zemljištu okupe nove neredovite čete“.

Posle zadnje srbske note. Beogradski „Dnevni List“ ustao je protiv politike koju je inaugurala dinastija Karagorgjević. — „Samouprava“ dementeuje viest stranih novina o odstupu kralja Petra i dinastije Karagorgjevića. — Ratni ministar odpušio je svu rezervu. Među višim vojnicima vlada nezadovoljstvo radi popusta sa vladine strane. — Iz Beča dolaze glasovi, da se potvrđuje viest, da će vlada dopustiti Srbiji izlaz na jednu luku jadranskoga mora preko Bosne i Hercegovine.

Izplata odštete Turskoj za bosanska državna dobra povodom aneksije obavit će se 10. svibnja, i to mjenicama, koje će glasiati za London u zlatu. Od svote, koja iznosi 54 i pol milijuna kruna, pribavila je Rothschildova skupina 14 milijuna na otvorenom tržištu, a ostatak od 40 milijuna stavlja austro-ugarska banka na raspolaganje iz svojih deviza. Ova će se svota u godišnjim obrocima po 1.8 mil. K povratiti iz bosanskih prihoda.

Afera dr. Friedjung i srb.-hrv. koalicija. Povodom afere, što ju je proizveo dr. Friedjung svojim člankom u bečkoj „Neue F. Presse“ da konkretizira svoje navode i da iznese imena onih zastupnika, koje je osumnjičio u „N. Fr. Presse“, eksekutivni odbor je zaključio hrv.-srb. koalicija da članovi hrvatsko-srbske koalicije podignu tužbu protiv dr. H. Friedjunga i redaktora lista „N. Fr. Presse“ zbog bačene klevete na hrvatsko-srbsku koaliciju odnosno na njezine članove.

Demisija Izvolskoga. Demisija ruskoga ministra vanjskih poslova Izvolskoga potvrđuje se. U krugovima se dume pogovara, da će se prigodom promjene u vanjskom ministarstvu, izazvati u dumi debata o balkanskom pitanju, da se tako odredi smjer budući balkanskoj politici Rusije. Kako se naknadno javlja, nasljednik Izvolskoga ne će biti Čarikov, nego bivši berlinski atache Engalčev, koji je dobro pažen i na ruskom i na njemačkom dvoru. On je poslanik poznatoga mnogoboljnijega carigradskoga ruskoga poslanika grofa Ignatijeva.

Češki sabor. Iz čeških se političkih krugova javlja, da je vlada odlučila češki sabor sazavati na kratko zasjedanje u prvj polovici aprila.

Ministar Milovanović o budućim odnošajima Srbije i Austro-Ugarske. Milovanović je o tim odnošajima izjavio: Mora se naći put, kako bi se dobri odnošaji u buduće uspostavili, koji bi pospešili obostrane interese. Mi živimo kuću u kuću i moramo se sporazumjeti.

Trgovački ugovor sa Srbijom. Službeni komunikacije kaže: Austro-Ugarski poslanik grof Forgach preuzeo je u ime Austro-Ugarske, da nadje modus vivendi u pogledu trgovačkog ugovora sa Srbijom. Ali pošto njegovi predlozi ne pružaju Srbiji nikakove pogodnosti, srbska vlada nije na njih pristala, te će od 1. travnja nastupiti neugovorno stanje.

Položaj u Crnojgori. Rješenje spora djelovalo je u Cetinju vrlo nepovoljno. Ovo negodovanje izraženo je i u jednom pismu kneza Nikole, upravljeno kralju Petru. Doznaje se, da je knjaz Nikola izjavio, da on ne će ni pod

koji način priznati rješenje krize, kojom je priznata aneksija Bosne i Hercegovine. Očekuje se zato intervencija vevlasti i na Crnogoru.

Položaj srbske vlade. 104 je poslanika skupštine upravilo na vladu peticiju da ostane na svom mjestu i provede nužne unutarnje reforme. U peticiji se naglašuje, da vlada imade sve nužne preduvjete — povjerenje vladara, skupštine i naroda.

Pogodnosti za Srbiju. Beogradski listovi pišu, da im je sa kompetentne strane pribroćeno, da su Srbiji u slučaju da prihvati zahtjeve Austro-Ugarske, obećane sa strane vevlasti ove pogodnosti: 1. Slobodan prevoz robe u zatvorenim vozovima na more. 2. osiguranje gradnje jadranske željeznice. 3. proglašenje neutralnosti Srbije po uzoru Švicarske.

Demisija španjolske vlade. Španjolska vlada dala je demisiju, koju je kralj prihvatio. Sastav kabineta povjeren je ministru Beirao.

Pokrajinske vesti.

Za porodice momčadi savzane u aktivna službu i pričuvnika prve godine c. k. mornarice. Ministarstvo za obranu zemlje razpoložilo je da se pomoćna akcija najavljenam namještništvom obznanom 22. studena 1908. protegne osim na porodice potrebne pripomoći one momčadi koja je bila zadržana prigodom povišenja vojske ponamještena u Bosni Hercegovini i južnoj Dalmaciji, također i na porodice potrebne pripomoći one momčadi, koja je bila u istu svrhu u aktivnu službu savzana. Isto je Ministarstvo naredilo da se pripomoćna akcija protegne i na porodice potrebne pripomoći pričuvnika prve pričuvne godine c. k. ratne mornarice, koji se nalaze u aktivnoj službi od 1. siečnja 1909.

Iz sanatorija dr. Radića i Marinkovića u Splitu. Uprava ovog javlja nam, da se veoma rado odazivlje želji izraženoj sa strane g. kolega, te da će dne 14. aprila u 7 sati na večer u novoutstrojenom zavodu za radiologiju (zgrada sanatorija dr. J. Račić) držati predavanje samo za liečnike, sa praktičnim demonstracijama, osobitim obzirom na potrebe dnevne i ladanjske prakse, kao i o indikacijama kada i kako se pomoću Röntgenova otkrića može bolestnicima najbolje koristiti. Što mnogobrojniji bude odziv, upravi će biti veća i zadovoljstvo.

Uputa u fotografiju bit će naskoro doštampana, te će se razaslati predplatnicima čim izadje. Novi se predplatnici po K 2.40 primaju i dalje. Juraj Božičević, profesor, Spljet.

Poljodjelska poslovnica javlja iz Zadra: Počimlje razpačavanje raznih vrsti sumpora na malo i na veliko u razne cene. Kome treba neka se na vrijeme prijaviti.

Za željeznički spoj sa Dalmacijom. Splitska občina i splitska trgovačka komora brzojavno čestitaste novom bosanskom poglavici Verešaninu na novom imenovanju, uvjerene da će on uložiti svoj upliv, e da se što prije ostvari željezničko spojenje sa Splitom, a da zemlje pospretime Dalmacija i Herceg-Bosna, krvnim vezama j povjestnim uspomemama jedna na drugu upućene, pokroče k boljoj zajedničkoj budućnosti.

Iz hrvatskih zemalja.

Za našu djecu. Udruga učiteljica, sekcija za našu djecu u Zagrebu, uredila je prvo svoje sklonište na Josipovačkoj cesti br. 3, te će ga u sriedu 24. ožujka otvoriti. U „Sklonište“ primljeno je 40 siromašne školske djece, koja ili ne imaju roditelja ili su im roditelji cio dan zapo-

Priručnik za ribara.

III. Uzroci nestašice orobite ribe.

U Sredozemnom moru žive 440 vrsta riba, a od ovih u našem Jadranskom moru 320. Ovaj broj nadmašuje onaj nekih drugih mora. Tako n. pr. na obalama Englezke žive 216 vrsta, a Norvežke samo 179. Nu uza sve veći broj raznovrstnih riba, koje žive u našem moru, ipak ne možemo govoriti o velikom bogatstvu, što ga mi iz mora možemo dobiti naprama onome, što ga dobivaju drugi narodi. Od ovo 320 vrsti riba što u našem moru žive jedva bi mogli nabrojiti što koje imaju za čovjeka neku vrednost, a i od ovih samo 40, koje ubrajamo u oboritu ribu za masuu bradu, a 60 spada u ribu za siromašnu trpezu. Uprav zato, što u našem moru žive ovo 320 vrsta, a od ovih 100 samo koristnih za čovjeka uzrok je, da naše more i ako bogato vrstama, oskudieva kolikolom pojedine vrsti, a to zato, što ovo 220 nevrednih vrsta žive mal ne izključivo hrancem se sa ovo 100 vrsta dobrih i tako nešto čovjek, a nešto one, osobito u zametku, svagdano umanjuju broj koristnih riba. Kad bi mi mogli postići to, da iz našeg mora izkorenimo oko 20 štetnih vrsta riba i

da nam ostane samo ono 100 koristnih vrsta, onda tek mogli bi upotrebljavati i takove ribarske alate, kojih se danas svakako moramo čuvati, ako želimo da naše ribarstvo sasvim ne propade.

Ne riedko čujemo prigovora, da kako se je prije ribalo dapače od pamtičivoga, pa da ipak ribe nije ponestalo. Da je ovakovo govorenje ludu, to vidi svaki ribar sam. Prije bi pošao ribar n. pr. u ovu ili onu „poštu“ da zapae mrežu, ili da riba pod svieću. Iztegao bi jedan dva puta, ili bi svitilo po jednu uru, a uhvatio bi ribe puno više, nego li danas, da poterže cio dan, ili da svietli cijelu noć. A što je tome uzrok? Jesu li zar ribe pobjegle i našle sebi drugo borišite? A, nisu doista. Nešto neprijatelji riba u moru, nešto sam čovjek, uzrokom su svagdanim propadanjem i nazadovanju ove ili one vrsti riba.

Kod nas ne samo što se ne pazi dovoljno na način ribanja, da li što je još gore, mala se briga posvećuje mreštenju. Dosta je da zajedno u naše ribarnice. Ima slučajeva, da se neke ribe kod nas love po cilu godinu, da se mreštenju ne posvećuje ikakova pažnja, a što je još

gore, uprav kad su ženke pune ikre, tad ih je na ribarnici najviše.

Uzrok nazadovanja plemenitih vrsti naših riba siluje nas, da se stvar dobro prouči i da se traži neki načina, kako bi se moglo urediti ribanje nekih plemenitih vrsta, kojih vidno sve to više svagdano nestaje. Reći će nam se, da je teško ustanoviti pravo doba mreštenja, bilo kod mužjaka, kad štrca mlieko po položenim jajima, bilo kod ženka, kada jaja polaže. Profesor Dr. Svirski puno je radio na ovom polju i kad bi se samo stavilo u djelo ono što je on temeljito dokazao o mreštenju nekih vrsta, bilo bi dosta. Po njegovu iztraživanju navesti ću vrijeme nekih vrsti. Pasi, mačke, raži i golubovi mrešte se u studeno doba; inćuni ljeto, srdjele jeseni, zimi i u proljeće; tovari (moli) i gotovice zimi; oglisti (sfglija) jeseni; pašara studenog i prosinca; orade u studenom; pic, ljeti; šarag zimi; špar lipnja i srpnja; labrin (brancin) u jeseni i zimi; trlja u proljeće; gavun u veljači, travnju i zimi; skuše (scombroid) zimi; plavica (lancarda) zimi itd.

Zašto dakle ne bi se moglo naprama ovim stalnim podatcima opredieliti rok lovljenja onih riba koje se uprav u ove zemane mriešte? Zašto se ne bi moglo sastati jedno povje-

renstvo između učenih glava i praktičnih ribara, te ustanoviti odredbe za ribanje kao što obstoje one za lov divljači na kopnu? Je li kod nas više unosan lov zecova, prepelca, jarebica, kuna i dronjeva, pa i vrbaca, od ribanja cipalja, orada, zubataca, lubina, jastoga i girica? Pa ipak što vidimo? U vrijeme kad se zecovi, prepelice, jarebice, vrapci i dronji legu ili kote, ne smije lovac u šumu. Naprotiv ribati se može u svako doba, bez ikakova obzira, a i milosrdja. Doduše obstoje neke naredbe u ministarskim odredbama kao i pravila za ljetno ribanje, ali u ovima nema i ne može se naći ono, što je od nužne potrebe da se uzme u zaštitu razplod ili mreštenje naših riba, a osobito ono plemenitih vrsta.

Ovo treba da se čini i stoga, što je posve teško ustanoviti koliko traje ili bolje koliko žive ova, ili ona riba, kod naprotiv nam je lako znati, koliko žive svaki stvor što se na zemlji kreće i koliko se puta razplodjuje, a to s razloga, jer ga čujemo, jer se njegovu porodu veselimo.

Koliko brige ne posveti valjana domaćica ovci kad ima, da se objanji, ili kravi kad se oteli? Koje veselje ne zavlada u težačkoj kolibici kad jančići i jarčići skakutaju oko kuće? Kako se ne veseli gospodja u gradu kad kvocka

seni tako, da su ta djeca, ne imajući pravoga domaća i nadzora, prepuštena sama sebi, te se lutajući ulicama sama kvare a onda kvare i drugu djecu u školi. Djeca će u „Sklonište“ dolaziti ravno iz škole, te će tu pod nadzorom vrstne učiteljice izgrađivati i ponavljati svoje zadatke, baviti se liepom igrom i pjevanjem. Poslije podne, poslije škole, ostaju djeca do 6 sati u „Skloništu“ a onda se vraćaju kući. Prije i poslije podne kad u „Sklonište“ dođu dobivaju komad kruha a o podne objed. Četvrtkom i na školske praznike, koji nisu zapovjedni blagdani, borave djeca čitav dan u „Skloništu“, te će se tih dana osobito baviti radnjama u vrtu, dječaci sljodjom, a djevojčice kućanskim poslovima. „Sklonište“ bit će otvoreno i tečajem velikih praznika. To je baš pohvalno, a toga bi trebalo u velikoj i u našim gradovima.

Pok. Pierotti — dobrotvor grada Zagreba. „Agrarner Ztg.“ javlja, da je neki dan ovdje preminuli građanin Vjekoslav Pierotti sav svoj imetak od 200.000 K osim tri legata, ostavio gradu Zagrebu, da ima kamata podpomaže gradsku sirotinju. Pokojnik Pierotti bio je Talijan, klesarski obrtnik, pa se u Zagrebu obogatio, a počastuje njegovu uspomenu, da je sav imetak ostavio Zagrebu, što je kod nas velika riedkost, te se Zagreb ne može pohvaliti baš sa mnogim dobrotvora.

Spor u Bosni i izjava dr. Mandića. Poznati je i našim čitaocima spor, koji je nastao u Bosni između dviju grupa od kojih jednu predvodi dr. Mandić a drugu „Hrvatski Dnevnik“. Dr. Mandić objelodanjuje u zagrebačkom „Obzoru“ podulju izjavu, koju ovako završuje: „Nosila agrarna banka našemu narodu dobro ili zlo, ja sam svaki čas pripravan iz njezine sredine izstupiti, čim to zatraži „Hrv. Nar. Zajednica, bilo preko mjestnih ili preko okružnih ili preko budućeg središnjeg odbora; kao što izstupam i u tom slučaju, čim se nakon provedenih izbora kojim god načinom dokaže, da moj izstup leži u interesu sloge i jedinstva hrvatskoga naroda u Bosni i Hercegovini. Ujedno izjavljujem, da ja iz moje vlastite pobude ne kandidiram za „predsjedničko mjesto H. N. Z.“, nu ako bi to oila volja naroda, nastojat ću, da joj po mogućnosti udovoljim, pošto me na to veže ono dragocjeno povjerenje, kojim ogromna narodna većina odlukuje moju malenkost i sada, dok naša zajednica prolazi najtežu krizu svoga obdanka.“ Mi ovaj spor žalimo, jer ne može da bude od koristi narodu. Dr. Mandić uz svu ovu izjavu nosi uvijek na sebi zazor, što je stupio u agrarnu banku, što nije nikad morao u ime lične i narodne nezavisnosti.

Magjarska banka u Bosni dignuta. Sarajevski „Hrv. Dnevnik“ javlja da neće doći do otvornjca magjarske banke u Sarajevu. Ovaj pokušaj osujetila je opozicija i otkrila u carevinskom vieću i one silne „koncesije“, koje su Magjari dali tome svome poduzeću. Istodobno s ovim donasa bečka „Reichspost“ viest, da je dr. Mandić izstupio iz odbora ove banke, jer da nije prihvaćen zahtjev kojega je on stavljao.

Iznimne redarstvene mjere u Hrvatskoj. Službeni list od 29. ožujka donosi dvie naredbe baruna Raucha, kojim se izdaju 1. privremene iznimne redarstvene mjere glede posjeda, nošenja i prometa sa streljnim oružjem i predmetima streljivim, kao i glede posjeda i prometa sa razpršivim tvarima te razprštalima, služućim za podpalu; i 2. privremene iznimne redarstvene odredbe glede prijavljivanje stranaca. Danas kad se je položaj sa Srbijom razdištio upadaju u oči ove iznimne mjere: ili smo na pragu novih iznenadjenja u našoj domovini, pak se boje god. 1903?

izvodi plitice njezinoj djeci za zabavu? Kako se pazi ono malo janje, jare, tele i plitici? Ciela je kuća vesela, ko da je sutra Božić!

A spustimo se časom u morske podrumne među guduraste grebene, mutne prodore i blatne provrove, pak što ćemo opaziti?

Ovdje ondje pase ova ili ona oborita riba. Nestaćika paše, a i nemilosrdna čovječja ruka siluju je, da pazi na sve što se oko nje zbiva i da se plaši sama sebe; spušta se u položaj od nje odabrat da položi ikru, ali još se nije ni opremila u svom poslu, eto hrlje na stotine neprijateljki, koji su jedva čekali da im pripravi bogati zalogaj. Želi li mužkarac da vrši zakon prirode, da svojim mliekom oplodi položenu ikru, to mu zapriećuju stotine neprijateljki koji ga tjeraju iz ložnice.

Krivo sude oni, koji misle da u ribi nema nagona i ljubavi za razplodjevanjem svoga poroda.

Kao učitelj u Krapnju više puta obučen u ronilačkom odielu promatrao sam, kako uplašen šarag stražio bi stražu i jedva čekao, da sa uklonim, kako da izmogne poprskati jaja od ženske položene. Nije samo da majka goji svoj porod

Hrvatska tradicija. U osječkoj „Narodnoj Obrani“ čitamo pod spomenutim naslovom ovo: Kad je trebalo uz najgore prilike zaposjesti Dalmaciju početkom 19. stoljeća, to je za tu misiju bio pozvan Hrvat — barun Matija Rukavina. Kad je Rukavina svoju misiju obavio točno, nije ostao u Dalmaciji, nego su ga opozvali, a u Zadru postavili za namjestnika Niemca. Kad je g. 1848. trebalo spasavati prijestol i monarkiju, ogrliše junaci Jelačića, koji je zaista doprineo za spas dinastije i monarkije, doprineo kao vojvoda i hrvatski ban. A kad je sve izvršio, što su od njega tražili, onda su njegovu dragu Hrvatsku prekrilili absolutizmom, čime su mu tako razalili dušu, da je doskora i umro, kad je g. 1878. trebalo prema europskom mandatu osvajati u Bosni kamen po kamen od Hadži-Loje i njegovih vstaša, opet su našli dva Hrvata: Filipovića i Jovanovića. I čim se smirila okupacija, oba su Hrvata opozvana, a mjesto njih sjede u Sarajevu Niemac Würtemberg. Uz današnje mutno obzorje sjetije se bečki mudraci opet, da ima Hrvata, pa postavise poglavicom Herceg-Bosne generala Varešanina. Kad se kriza slegne, kad opasnost pređe, tko zna ne će li se i opet nastaviti ta hrvatska tradicija, pa će mjesto Varešanina vladati u umirenoj Herceg-Bosni opet Niemac ili Magjar. Za hrvatski narod kao da je na najtvrdjoj pergameni — vremenu izpisan ovaj zapis: Izvrstan u teškim vremenima, uztrajan za svaku uslugu — u vrijeme mira i bezbrige nezastužuje priznanja ni nagrade.

Učiteljska organizacija u Istri. Najagilnija organizacija u Istri je učiteljsko društvo „Narodna Prosvjeta“. Ista obuhvaća celu Istru, te je dan danas okupila u svoje kolo skoro sve hrvatske učitelje i učiteljice. Do nazad nekoliko godina obstojalo je u Istri više učiteljskih društava, no marnim radom i poživnošću uspjelo je prikupiti sva u jedno, te tako stvoriti čvrstu falangu za obranu svojih staležkih interesa i brigu za školska pitanja, koja su dan danas za naš narod najvažnija. Društvo izdaje i svoj organ pod imenom „Narodne Prosvjete“ već četvrtu godinu, koja je veoma lepo uređivana po društvenom predsjedniku J. Bačiću. Društvo je postiglo, da bude i jedan učitelj za prošlih saborskih izbora izabran za zastupnika.

Jedna zdrava misao. U „Riečkom glasniku“ predlaže neki rodoljub, kako bi dobro bilo, da družba sv. Ćirila i Metoda na granice koja medjaši sa Drenovom, podigne jednu svoju školu, koju bi drenovska djeca polazila. Ovu ideja jest doista krasna.

Za talijansko sveučilište u Trstu. U komori izjavio je ministar Tittoni, odgovarajući na jednu interpelaciju zast. Brunialta, da glede talijanskog sveučilišta u Trstu ne ima reči ništa nova. Tek mora pridođati, da bi žalio, ako se ta nada nebi izpunila, jer će se teško naći prilika, koja bi narode tako zbližila.

Iz grada i okolice.

Služba božja u stolnoj bazilici kroz nastajnu veliku nedjelju bit će sljedećim redom: Na Cvietnicu pjevana sv. misa, blagoslovom maslina i mukom, početi će na 10 i pol sati. — Na veliki četvrtak veliki pontifikal s posvećivanjem sv. ulja i pranjem nogu, koji će obaviti presv. g. biskup uz asistenciju klera biti će na 10 sati. — Na veliku sriedu i četvrtak pri svećanim jutrujam, koje će početi na 6 sati večerom u trećoj noćnici pjevati će troglasni mješovit zbor „Responsoria“ 7., 8. i 9. od D. L. Perosi-a, zatim će troglasni mužki zbor izvesti „Christus factus“ od Casciolinija i „Miserere“ od

ili da živine na kopnu paze svoje mlade. Prigodom mog podmorskog života i iztraživanja uvjerio sam se, da kao što stvorovi na kopnu brižno njeguju svoje mlade, da tako i u podmorskome carstvu biva. U tome nema razlike.

Pa kad dakle vlasti idu za tim, da društveni život urede i dovedu u sklad sa prirodnim zakonima i zdravim razumom, te ako nastoje, kako bi sve što je moguće učinile za zaštitu životinja što žive na kopnu, pitam ja zašto to ne čine i naprama onim stvorovima, što žive u moru?

Samo nezalica može misliti, da je riba gluha i niema, te da ju valja uništiti, jer onako da se ne zna ni kad se iz ikre izleže, ni koliko živi, ni kada umire.

Da to nije tako, evo dokaza.

(Nastavit će se).

Tartinia. — Na veliki petak služba božja, koju će obaviti također presv. g. biskup, biti će na 10 i pol sati. Pri otkrivanju sv. križa pjevati će se troglasni „Venite adoremus“ zatim „Popule meus“ od M. Alesiana i „Vexilla“ od Sabalija. — Na blagdan Uskrsa svećani pontifikal s omeļinom biti će na 10 i pol sati, preko kojeg će pjevati troglasni zbor „Missa solemnis“ od E. Lamine, a preko ofertoriuma prigodni motet „Terra tremnit“ od Terrabugio. — Večeras pri zadnjem blagoslovu četrdeset ura izvesti će pjevački zbor „Miserere“ od Tartinia i „Tantum ergo“ od D. M. Č. — Pjevačkim zborom upravlja kapelnik stolne bazilike g. P. Zuliani.

Kretanje u luci. Kroz minuli mjesec ožujak ušlo je u šibensku luku 287 aust.-ugar. parobroda i 8 jedrenjača, 6 talijanskih parobroda i 21 jedrenjača, te 1 grčki parobrod sa ukupnom tonelažom od 57.270.

Tamanjenje škodljivih šumskih kukaca bilo je izvršeno, gdje se to ukazalo od potrebe, u području ove občine. Zemaljski odbor pozivlje sve občine u tom nemarne, na izvršenje izdatih naredba i šumskog zakona. Žalost je, što ima občina u pokrajini, koje treba na ovo upozorivati, jer korist šuma svakome je dobro poznata.

Sokolska hrv. Krešimirova župa imala je u subotu večer izvanrednu svoju skupštinu, kojoj je bio nazočan tajnik sokolske župe Hrvojine u Splitu. Razpravljalo se o važnim sokolskim pitanjima uz podpunu sklad i sporazum.

Opera. Na Uzkrš počimlju najavljene operne predstave u mjestnom kazalištu. Odpočet će s operom „Traviata“ od Verdi-a.

Dobrovoljno vatrogasno društvo u Šibeniku oskrbilo se novouređenim nutarnjim društvenim pravilnikom, koji podpuno odgovara zahtjevima i prilikama mjesta i vremena, pa je očekivati, da će, držeći se njega, društvo biti na boljoj stazi i da će bolje odgovarati svojoj plemenitoj zadaći.

Opet razbijanje električnih svjetiljaka. Nema dana, da se ne polupa po koja. Koncem mjeseca nakupi ih se obično na duzine. Ljudi želi i pitaju svjetlost, občina za tu svjetlost traži, a nevaljaci uživaju, kad mogu kamenjem u svjetiljke. Oni se toga ne stide, ne znadu, da je na sramotu gradu, ali bi za to imala bit briga svih čestitih, da nevaljaci prestanu s tim razbijanjem, a to će se postići, ako se bez obzira takovi prestupci budu dojavljivali nadležnoj vlasti, a i redarstvo neka bolje pripazi na objesnu dječurliju i na njeke noćne plitice.

Vrijeme. Jutros osvanula kiša s vijorinom, a oko 6 sati i pò iznenadio nas i snieg. Najprije lagana susnežica, onda jača, dok se oko 9 sati ne počese debeli i sniži pahulji namedaćati, tako, da nadvladaše kišu i zastrieše svojom bjelinom krovove kuća, a dobrano i puteve. Danas smo po tome kao usred zime, tek što temperatura nije toliko nizka.

Razne viesti.

Žene i ure. Jedan filozof došao je na tu zamisao, da izporedi žene sa urama. Evo njegovih zaključaka: mlada djevojka naliči staroj uri, jer uvijek brza. Liepa djevojka jest kao ura na tornju: svi ja gledaju, a nitko — ne uzme. Dražesno brbljavu djevojke naliči uri, što svira: izprva se svakom dopada, nu kasnije — dosadi. Bogata je djevojka kao zlatna ura: čim je vidimo, odmah pitamo: kolika joj je cijena? Brbljava je kao ura budilica: već u rano jutro pravi galamu. Žena, prava domaćica, naliči velikoj visećoj uri: ide polako, ali dostojavstveno. **Otkriven južni pol.** Poručnik Schakleton je lani sa parobrodom „Nimrod“ poduzeo ekspediciju na južni pol. Isti je na saonicama sa mandžurskim konjima dopro do 88° i 23' južne širine, te je konstatirao, da se na jugu nalaze gorske kose. Tako imademo sada ustanovljen i južni pol, dok je sjeverni davno Annundsen ustanovio.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Jaja za nasad

najboljih čistokrvnih nosilaca i to zl. Nymrottes, velikih štajeraka po 30 para i crnih Minoraka po 50 para, kao i jedno 3 mjeseca staro žensko pašče čistokrvne pasmine Sv. Bernharda nudja na prodaju **Franjo Pritz**, K n in (Glavice).

Prodaje se jedna kuća u blizini samostana sv. Lovre sa izgledom na more. — Obratiti se na uredništvo.

Novi Brijajčki Salon
Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Uredjen najmodernije — providjen najhigijeničnijim, najsavršenijim spravama
Bogat izborom najfinijih parfima i inih kosmetika 12-16

Osoblje najudvornije -- Posluga uredna
Čistoća uzorna
Preporuča se p. u. občinstvu.

Hrvati i Hrvatice!
pomozite Družbu
Sv. Ćirila i Metoda

Restauracija „Sidru“
prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

Čast mi je obznaniti cijenjeno občinstvo, da se u mojem lokalu toče izabrana vina, kao: dalmatinsko, istrijskono, biele, desert, refosco i t. d., te dobro poznato pivu Sarajevsko. -- Kuhinja je domaća prve vrsti, koja je obiskrbljena u svako doba toplim i mrimim jelom. -- Objed l. reda K i; ll. reda 72 fil. Naznačiti mi je osobito, da se moja jela prigotavljaju samo sa naravnim masti. Preporučuje se veļestovanjem
Strika Antun.

Restauracija „Sidru“
prvog reda
ŠIBENIK, ulica sv. Ivana ŠIBENIK.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA - PODRUŽNICA - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

DIONIČKA GLAVNICA

K 1.000.000

Prilučna zaklada K 100.000

Centralna Dubrovnik

Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, obćinama i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razrešnice, založnice, srećke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje protiv gubitka kod zbriebajanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

20-52

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove eskomptuje mjenice, daje predumove na vrijednostne papire, kao i na robu ležuću u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te

banknote i unovčuje kupovne i izdriebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavna tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvjestije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najviše uvjete.

STECKENPFERD

od lilijanova mlička SAPUN

najblaži sapun za kožu kao i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke Listove:

sa odkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleoneima ili u engl. funtinim (šterlinam) uz uložničke Listove:

sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepest 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznacnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca, uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestinim računima, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznacnice na Beč, Aüssig, Bielefi, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predajme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontirinja (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje: U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeļi, provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebrno i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na željev preuzimaju i upravljanje istih.

Osjeđuje vrijednote proti gubitim zbriebajanja Banca Commerciale Triestina.

Obskrbu

zadnjih dječjih, djevojačkih, gospojinskih i gospodskih moda

pruža:

Gradačka prodavaonica (Graz)

Trg Jakomini 14. (u vlastitoj kući.)

Najizvrstnija dobavna vrela

za konfekciju, ruberinu i platno, petljanu robu i cipela rukom izradjenih.

Ilustrirani cijenik badava i franko.

Hotel Dinara

Šibenik kod mjestnog kazališta

- obskrbljen je izvrsnom kuhinjom
- udobnim i zdravim sobama i svim
- ostalim mogućim konfortima
- CIGNE VRLO UMJERENE

Preporučuje se Jvanica ud. Dodig.

Najveći izum.

Samo K 5.10

stoji sada pronajdena "Nikel-Remontoir" žepna ura sa znakom "Sistem-Koskopf Patent" koja ide 36 sati sa kazalom za časove. Na minut dobro iduća. Jamćenje za tri godine. (Jedan elegantni lanac i 5 drugih ukrasnih stvari dobiva kupac sata badava). Jedna fina, vrlo tiepo izradjen srebrna ura sa srebrnim lancem samo K 11.10. U slučaju nezadovoljstva vraća se novac natrag. Naručbe šalju se pouzecom ili novac unapried.

M. J. Holzer's Wwe. Marie Holzer
tvorničko skladište ura, zlata, srebra, kao i glazbene instrumente.
Krakow, St. Getrudgasse 29, Hochpartere.
Bogato ilustrovani cijenik šalju se badava i franko.
Traže se putnici.

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spjlet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom obćine slobodnog k. r. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- osiguranja glavnicu za slučaj doživljaja i smrti;
- osiguranje miraza;
- osiguranja životinim renta.

2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnitna sa i bez liečničke pregledbe.

3. Pučka osiguranja na male glavnicu bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

- Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- Osiguranja poljskih plodina (zita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadružna imovina u svim odjelima iznosi: K 1.410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1.000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2.619.582.36

Za Dalmaciju pobliže obaviesiti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spjletu. Poslovnica u Spjletu, ulica Do Sud br. 356.

PUNJCI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Zadnji je domaći osiguravatelj zadruga

Po sebi funkcionirajući namještaji za podizanje vode iz dubokih vrela gradi: najveću slavensku firmu na monarhiji Antun Kunz c. k. dvorski dobavljač Hranice, (Morava) Gjeleci badava i franko.

THIERYOV BALSAM

jedini i pravi sa zelenom opaticom kao zaštitnom markom. Djeluje sigurno proti grčevima želućka, nadimanju, kašljivosti, ljutini, nazebi, prsnim bolima, promuklosti, trganju u udima itd. Izvana uporabljen za čišćenje rana i utajeenje bolova.

12/2 ili 6/1 ili jedna flaša za obitelj 5 kruna.

Thieryova stolistna mast za rane

Sigurno djelujuće domaće sredstvo za čirove, abcese, rane, ozlede, opekline svake vrsti. — 2 doze K 3.60.

Dobiva se kod: ljekarne k angeliu Čvuraru A. THIERYA u Pregradi kod Roića (kiselou vrelou).

Opomena: Svaki koji naručuje i prodaje drugi patvoreni balzam bez moje zaštitne marke — Opatice — ili surogate izlaže se zapljeni falsifikata i spram §. 23. i 25. kaznenog zakona zatvoru od godine dana ili gubitku od 4000 kruna. Zaliha u većini ljekarna. — Prodaja en gross kod drogičera. U zalihi kod drogičera ljekarnika NIKOLE RATKOVIĆA i J. BUĆANA ljekarnika u SPLITU.